

Restaurering av

Vattentorn på Tynningö

Antikvarisk kontroll vid restaurering av Vattentorn på Höganäs,
Tynningö 1:32, Värmdö socken och Vaxholms kommun, Uppland

Lisa Sundström

Rapport 2003:34

 STOCKHOLMS LÄNS MUSEUM

Box 6176 102 33 Stockholm

Tel 08-690 69 60 Fax 08-32 32 72

Besöksadress: Klarahuset, Sabbatsbergsvägen 6

© Stockholms läns museum

Produktion: Stockholms läns museum

Redaktionell bearbetning: Lisa Sundström

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Stockholm 2003

Innehåll

Bakgrund	4
Historik.....	4
Tidigare arbeten	5
Utförda arbeten.....	5
Administrativa uppgifter	6
Bilder	7

Bakgrund

Nils Olov Wadner, ägare till vattentornet, ansökte år 2002 om bidrag till vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Vattentornet var i stort behov av upprustning. Då tornet bedömdes vara en överloppsbyggnad med stort kultur- och teknikhistorisk värde bifölls ansökan. Skadeinventering och åtgärdsförslag har upprättats av Ebbalund byggnads AB, Sven-Erik Sihlberg.

Historik

Vattentornet är uppfört i schweizerstil vid 1800-talets slut. Tornet står högt på en klippa och har tidigare utgjort ett landmärke från vattnet. Idag är tornet skymt av träd.

Tornet är en åttkantig träbyggnad i stolpverkskonstruktion och har en taktäckt utsiktsveranda i övervåningen. Fasaderna är klädda med stående pärlspontpanel i nedre delen och däröver med liggande fasspontpanel. Fönsterna har krysspröjsar och kontursågade foder. Taket är försett med dekorativa, kontursågade lister.

Tornet inrymmer en rundad vattentank av nitad plåt. En spiraltrappa av trä leder runt tanken upp till verandan. Vattnet pumpades upp med en råoljemotor som fanns kvar ännu på 1960-talet. Anläggningen försåg det närliggande bostadshuset med rinnande vatten. Till anläggningen hör vattenledningar, vattenpost och en fontän i trädgården.

Under arbetets gång konstaterades att konstruktiva delar fabrikstillverkats. Snickerierna har maskintillverkats och numrerade schabloner finns på stommens delar. Utsiktverandans mitt fungerar som ett s.k. ekotempel som förstärker ljudet.

Fastigheten Tynningö 1:32, Tynningö. Fastigheten omfattas av en villa med veranda i två våningar, badhus, sjöbod, vattentorn och ett nu rivet lusthus. Trädgårdsanläggningen omfattas av terrasseringar, fontän och en grottanläggning. Huvudbyggnaden är uppförd under 1870-talet. Oljemålning, 1891-1903, tillhörande Anders Löfström, Stockholm.

Tidigare arbeten

Tidigare rötskador åtgärdades kring 1900-talets mitt. Arbetena har bedömts som yrkesmässigt utförda dock utan åtgärd av tornets lutning.

Fasaden målades om med akrylatfärg i gult med vita snickerier under 1980-talet. Vid målningstillfället rengjordes ytorna hårt från tidigare färglager.

Utförda arbeten

Arbetena har utförts av Ebbalund byggnads AB under våren och sommaren 2003. Stockholms läns museum har ansvarat för den antikvariska kontrollen.

Grund

Sockeln, av tuktad gråsten, fogades som tidigare med cement.

Stomme

Lutningen i stommens övre del justerades och stabiliserades. Rötskadade delar åtgärdades genom ilagning och byte. Under arbetets gång konstaterades att stolparna till vattentornets tak var genomruttna vid infästningen i stommen. Stolparna skarvades med friskt virke och hammarbanden böts ut.

Verandans golv skyddades från vattenläckage genom läggning av yttertackspapp. Ytterkanten försågs med underliggande plåtbleck.

Fasad

Rötskadat virke böts ut och nya delar tillverkades. Vatt- och knutbräddor i sämre skick böts ut mot likvärdiga. Nedre fasadpanel på vardera sida om entrédörren ersattes med nytt material. Av tornets totalt 80 räckeppjälor nytillverkades ca 60.

Fönster

Skadade fönster renoverades och kittades om på verkstad. Trasiga glas ersattes med begagnat munblåst glas.

Blindfönster och foder demonterades och renoverades på verkstad. P.g.a. sin dåliga kondition skedde byte till ca 80 %. Ursprungliga delar återmonterades på norrfasaden. Skadade delar ersattes av exakta kopior.

Dörr

Den befintliga, ej ursprungliga, dörren var i mycket dåligt skick och ej möjlig att renovera på ett hållfast sätt. En ny fyrfyllningsdörr tillverkades. Som förlaga till fyllningsindelningen användes de på fastigheten befintliga dörrarna till badhuset och sjöboden.

Yttre trappa

Den yttre trappan var rötskadad och en ny tillverkades. Tjärning av trappa återstår och kommer utföras till våren.

Interiört

Trappan runt tanken, som är en del av stomkonstruktionen, var rötskadad. Trappans rötskador åtgärdades och dåliga delar böts ut. Trappan stöttades upp i den nedre delen.

Tak

Takets dekorativa lister av trä var rötskadade och ersattes med exakta kopior. Kvarvarande kapad flaggstång lämnades orörd. Ett återställande av flaggstången kunde negativt ha kunnat förstärka tornets lutning.

Befintligt plåttak är galvaniserat och sannolikt ursprungligt. Plåten är ca 0,9 mm med enkelfals. P.g.a. rostangrepp målades taket med imiterad galvaniserad färg.

Färg

Fasaderna renskrapades från 1980-talets färg. Därefter målades byggnaden om med linoljefärg enligt ursprunglig färgsättning.

Fastställande av ursprunglig färgsättning utfördes genom dokumentation och färganalys av kvarvarande äldre färgfragment. Analys utfördes av målarmästare Jan Borgqvist och Ottosson färgmakeri.

<i>Fasad</i>	Ljusgrön (ljusocker, kromoxid, engelskt rött, titanvitt)
<i>Foder</i>	Ljusgrön (ljusocker, kromoxid, engelskt rött, grön umbra, titanvitt)
<i>Fönster</i>	Kromoxidgrönt med 10% engelskt rött
<i>Blindfönster</i>	Kromgröna med grafit svart botten
<i>Verandaräcken och stolpar</i>	Samma som foder
<i>Verandaspjälor</i>	Lika fasad
<i>Fasetteringar</i>	Engelskt rött med 10% kromoxid
<i>Yttre undertak</i>	Mörkt blyvitt
<i>Inre undertak</i>	Ljust blyvitt
<i>Takdekorer</i>	Lika fasad
<i>Tak</i>	Galvaniserat

Administrativa uppgifter

SLM:s dnr: 2002:005

Länsstyrelsens dnr: 2061-01-62522, 434-03-22647, 434-03.58378

Antikvarisk kontrollant: Stockholms läns museum, Lisa Sundström

Foto: Lisa Sundström

*Vattentornet före restaurering.
Foto Lisa Sundström, februari 2003.*

*Vattentornet efter restaurering
Foto: Lisa Sundström, 2003-10-10*

Vattentornet efter restaurering

Foto: Lisa Sundström, 2003-10-10